

Matematika

III qism

2

novda
edutainment

UO'K: 51(075.3)

KBK 22.1ya72

R 42

Repyova I.V.

Matematika. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 2-sinfi uchun darslik, 3-qism /
I.V.Repyova, Y.V.Zemlina. – Toshkent: "Novda Edutainment". 2023. – 104 b.

Taqrizchilar:

- N. M. Usmanova** – MMTV tasarrufidagi PMTIDUMning oliy toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi;
- O. Sh. Yevstavyeva** – MMTV tasarrufidagi PMTIDUMning 1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi;
- M.M.Umarova** – Toshkent shahridagi 222-umumiy o'rta ta'lim maktabi 1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi;
- M.I.Xujayeva** – Toshkent shahridagi 142-umumiy o'rta ta'lim maktabi 1-toifali boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Shartli belgilar:

**Og'zaki
topshiriq**

**Daftarda
ishlang**

**Mantiqiy
topshiriq**

**Juft bo'lib
ishlang**

Uyga vazifa

Eslatma: O'lchov birliklaridan O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "O'zbekiston Respublikasida kattalik birliklarini qo'llash to'g'risida"gi 10.01.2018-yil 21-sonli qaroriga muvofiq foydalanildi.

Salom, aziz bolajonlar!

Uchinchi qismda biz geometriya – matematikaning shakllar va ularning xossalarini o'rganuvchi sohasi bilan duch kalamiz. Biz turli shakllarning xossalarini aniqlaymiz, shakllarni bir-biri bilan solishtirishni o'rganamiz. Yangi matematik amal – ko'paytirish bilan tanishamiz. Uning qo'shish bilan qanday bog'langanligini bilib olamiz. Bundan tashqari, siz matematika san'at bilan qanday bog'langanini va matematika kundalik hayotda, muloqotda va mehnat faoliyatida qanday qo'llanilishini bilib olasiz.

73. To'g'ri chiziq, nur, kesma

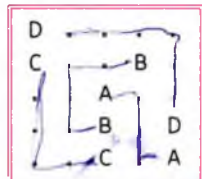
Yondosh mavzu:
peyzaj.

Chiziq, nuqta,
kesma, nur, to'g'ri chiziq.

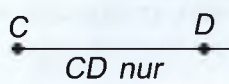
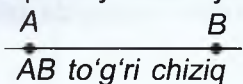

Bir xil harflarni to'g'ri chiziqlar yordamida tutashtiring, bunda to'g'ri chiziqlar bir-biri bilan kesishmasin.

Namuna:

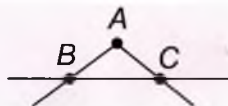

1. Rasmlarni ko'rib chiqing. To'g'ri chiziq, kesma va nurlarda qanday umumiylik bor? Ular nimalari bilan farqlanadi?

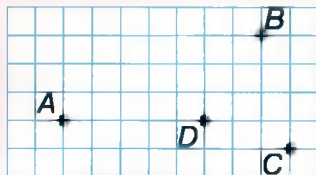

To'g'ri chiziq ikkala tomonidan ham chegaralanmagan.
Nur bir tomondan nuqta bilan chegaralangan.
Kesma ikkala tomonidan nuqta bilan chegaralangan.

2. Chizmadan qanday kesma, nur va to'g'ri chiziqlarni topish mumkin? Ularni ayting.

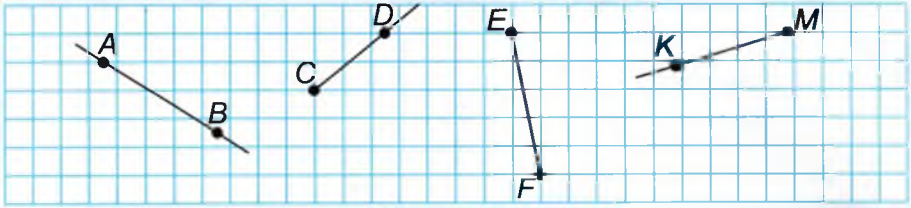

3. Daftaringizga rasmda ko'rsatilgani kabi nuqtalarni belgilang. AB to'g'ri chiziq va CD kesma o'tkazing. To'g'ri chiziq bilan kesma kesishadimi?

4. Peyzajning xomaki nusxasini tayyorlash uchun rassom 3 kun ishladi. Birinchi kun u 2 h 40 min, ikkinchi kun 2 h 25 min, uchinchi kun 2 h 20 min ishladi. Shu uch kunda u hammasi bo'lib qancha vaqt ishlagan?

5. Rasmda qanday chiziqlar keltirilgan?

6. a) Daftaringizga O nuqtani belgilang. Bu nuqta orqali nechta to'g'ri chiziq o'tkazish mumkin?
 b) Daftaringizga A va B nuqtalarni belgilang. Bu ikki nuqta orqali nechta to'g'ri chiziq o'tkazish mumkin?

7. Misollarni yeching va rasmning to'liq bo'lmagan, tugallanmagan varianti yoki qismi qanday atalishini bilib oling.

A $300 + 380$
R $600 - 200$
U $180 + 250$
T $470 - 390$

S $185 + 555$
L $698 - 309$
CH $157 + 386$

543	680	389	80	740	430	400	672
-----	-----	-----	----	-----	-----	-----	-----

8. Uch xonali sonlarni o'sib borish tartibida joylashtiring va rasmning xomaki nusxasi yana qanday atalishini bilib oling.

A $(650 - 370) - 250$
I $(900 - 300) + 200$
E $(620 + 150) - 480$

S $(150 + 350) - 140$
Z $850 + (900 - 840)$
K $900 - (140 + 250)$

9. Bir suratni chizish uchun 28 quti, ikkinchi surat uchun esa 12 quti ko'p bo'yoq kerak bo'ladi. Ikkinchi surat uchun necha quti bo'yoq kerak bo'ladi?

74. Yassi sirtlar. Tekislik

Yondosh mavzu:
naturmort.

Yassi shakl,
perimetr.

Sudoku

4		2	3
	3		1
1		3	
3	4		2

1. Bu yerda qanday hajmli jismlar tasvirlangan?

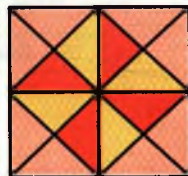
Yassi sirt – bu bukilmagan sirt.

Tekislik – bu turli tomonlarga cheksiz davom etuvchi yassi sirt.

2. Yassi sirt uchburchaklardan hosil qilindi.

- Turli rangdagi uchburchaklardan nechtadan kerak bo'ladi?
- Bu sirtga hammasi bo'lib nechta uchburchak kerak bo'lgan?
- Och qizil uchburchak sariq rangdagi uchburchaklardan nechta ko'p?
- Bu yerda nechta kvadrat tasvirlangan?

- Rasmlarda tekislik ko'p hollarda qog'oz varag'i ko'rinishida tasvirlanadi. Ushbu shaklni daftaringizga chizib ko'ring.

4. Naturmortli rasmning bo'yi 3 dm 5 cm, eni esa undan 1 dm qisqa. Rassom rasmni yupqa ramkaga joylashtirishni xohlaydi. Unga uzunligi 1 m bo'lgan reyka yetadimi?

5. Rasm chizish uchun ishlatiladigan bo'rlar solingan kichkina qutichada 36 rangdagi, o'rtacha qutichada esa undan 12 ta ko'p rangdagi bo'rlar bor. Agar katta qutichada kichkina va o'rtacha qutichalarda birgalikda qancha bo'lsa, shuncha bo'r bo'lsa, katta qutichada necha rangdagi bo'r bor?

6. Ifodalarning qiymatlarini kamayish tartibida joylashtiring va rangli bo'rlarda rasm chizish usuli qanday atalishini bilib oling.

A	250 + 350	L	120 + 190
S	690 - 120	E	900 - 550
P	800 - 70	T	240 + 180

7. Hisoblang.

5 yuzl. 4 o'nl. 2 birl. + 3 yuzl. 9 o'nl. 8 birl.
 8 yuzl. 4 o'nl. 3 birl. - 2 yuzl. 8 o'nl. 7 birl.
 4 yuzl. 3 birl. + 2 yuzl. 9 o'nl.
 8 yuzl. - 4 yuzl. 2 o'nl. 3 birl.

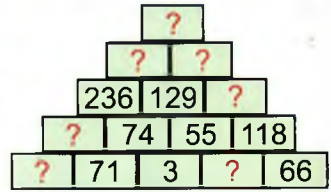

8. Aziza gullar aks etgan naturmort chizdi. U 7 ta lolaqizg'aldoq, ulardan 3 ta kam moychechak va 8 ta ko'p atirgul rasmini chizdi. Aziza hammasi bo'lib nechta gul rasmini chizgan?

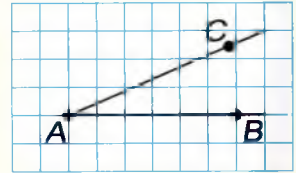
75. Burchak. Burchak turlari

Yondosh mavzu:
grafika.

O'tkir, to'g'ri,
o'tmas burchaklar.

1. AB va AC kesmalar tekislikni nechta qismga bo'ladi?

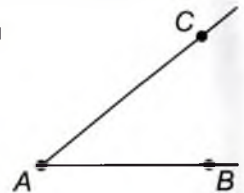

Burchak – bu tekislikning bir nuqtadan chiquvchi ikki nur orasidagi qismi.

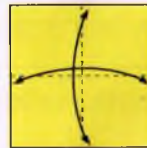
AB va AC nurlar – burchak tomonlari.

A nuqta – burchakning uchi.

Belgilanishi: $\angle BAC$ yoki $\angle A$.

2. Bir varaq qog'oz oling. Uni teng ikki buklang, keyin yana teng ikki buklang. Hosil bo'lgan burchak to'g'ri burchak deb ataladi.

1

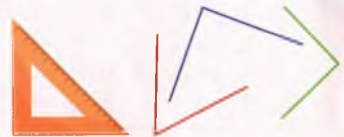
2

3

3. To'g'ri burchakni topish uchun goniya (to'g'ri burchakli chizg'ich) dan foydalaniladi. Goniya yordamida berilgan burchaklardan qaysilari to'g'ri burchak ekanini aniqlang.

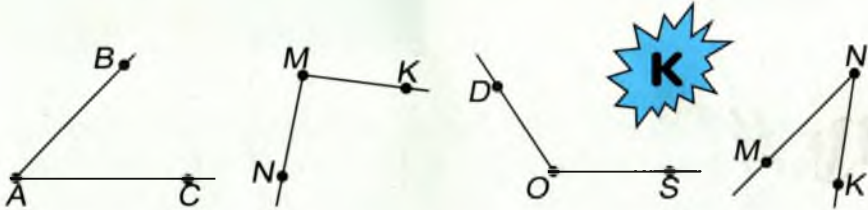
4. Ko'rgazmada 118 ta rasm namoyish etildi. Ulardan 48 tasi rangli qalamlar bilan bajarilgan, ulardan 14 ta kam rasm oddiy qalamda, qolganlari esa rangli bo'rlarda bajarilgan. Nechta eksponat rangli bo'rlarda chizilgan?

5. Matndan noma'lum kattalikni toping.
- a) Malikada x ta rangli qalam bor edi. U qalamlardan 8 tasini yo'qotdi. Keyin yana 12 ta rangli qalam sotib oldi. Endi unda 26 ta qalam bo'ldi.
- b) Ko'rgazmada x kishi bor edi. Bir soat ichida ko'rgazmaga 58 kishi keldi, 47 kishi esa qaytib ketdi. Bir soatdan keyin ko'rgazma zallarida 117 kishi bo'ldi.

6. Agar burchak to'g'ri burchakdan kengroq bo'lsa, u o'tmas burchak deb ataladi. Agar burchak to'g'ri burchakdan torroq bo'lsa, u o'tkir burchak deb ataladi. Quyidagi burchaklar orasidan o'tkir va o'tmas burchaklarni toping.

7. Rasmdagi qaysi shakllar sizga ma'lum? Nechta doira, uchburchak va to'rtburchaklar tasvirlanganligini sanang va yozing. "Ko'z bilan chamalab", yuqorigi to'rtburchakning burchaklari qanday ekanini aniqlang. Goniya yordamida o'zingizni tekshiring.

8. Tenglamalarni yeching.

$$x + 245 = 854$$

$$670 - y = 267$$

$$z - 563 = 179$$

9. Ixtiyoriy uchburchak yasang. Uning tomonlari uzunliklarini o'lchang va perimetrini toping. Bu uchburchakning burchaklari qanday?

Mundarija

Muqaddima.....	3
73. To'g'ri chiziq, nur, kesma.	4
74. Yassi sirtlar. Tekislik	6
75. Burchak. Burchak turlari	8
76. To'g'ri to'rtburchak va kvadrat.....	10
77. To'g'ri to'rtburchak va kvadratning burchaklari xossalari.....	12
78. To'g'ri burchak yasash.....	14
79. To'g'ri to'rtburchak va kvadratning tomonlari xossalari.....	16
80. Katak qog'ozga shakl yasash	18
81. Yuz tushunchasi.....	20
82. Katak qog'ozdagi yuzni hisoblash.....	22
83. Yuz o'lchov birliklari.....	24
84. Masalalar yechish.....	26
Mavzu bo'yicha yakuniy dars.	28
85. Ko'paytirish tushunchasi.....	30
86. To'g'ri to'rtburchakning yuzi.....	32
87. Ko'paytirish komponentlari.....	34
88. Ko'paytirishning o'rin almashtirish xossasi.....	36
89. Ko'p xonali sonlarni 1 ga ko'paytirish.....	38
90. Bir xonali sonlarni 1 ga ko'paytirish.....	40
91. 2 soniga ko'paytirish.....	42
92. 2 sonini ko'paytirish va 2 ga ko'paytirish.....	44
93. Sonni bo'lish. Bo'lish komponentlari	46
94. Sonni 2 ga bo'lish.....	48
95. Sonni 2 ga bo'lish.....	50
96. Juft va toq sonlar.....	52
97. 3 sonini ko'paytirish va 3 ga ko'paytirish.....	54

98. Sonni 3 ga bo'lish.....	56
99. 4 sonini ko'paytirish va 4 ga ko'paytirish.....	58
100. Sonni 4 ga bo'lish.....	60
101. 5 sonini ko'paytirish va 5 ga ko'paytirish	62
102. Sonni 5 ga bo'lish.....	64
103. Bir necha marta orttirish	66
104. Bir necha marta kamaytirish	68
Mavzu bo'yicha yakuniy dars.....	70
105. 6 sonini ko'paytirish va 6 ga ko'paytirish	72
106. Sonni 6 ga bo'lish.....	74
107. 7 sonini ko'paytirish va 7 ga ko'paytirish	76
108. Sonni 7 ga bo'lish.....	78
109. 8 sonini ko'paytirish va 8 ga ko'paytirish	80
110. Sonni 8 ga bo'lish	82
111. 9 sonini ko'paytirish va 9 ga ko'paytirish.....	84
112. Sonni 9 ga bo'lish.....	86
113. Ko'paytirish jadvali	88
114. Bo'lish bilan ko'paytirish orasidagi bog'lanish.....	90
115. Bo'luvchilar va karralilar.....	92
116. Masalalar yechish	94
Mavzu bo'yicha yakuniy dars	96
Mantiqiy masalalar.....	98

veb-saytimiz: Zokirjon.com

Zokirjon.com veb-sayti orqali o'zingiz uchun kerakli ma'lumotlarni yuklab oling.

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomerga

murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog'lanishingiz nza456 yoki nza445 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi.

Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi

2-sinf matematika III qism kitobini to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.

Telegram kanalimiz:

[@Maktablar_uchun_hujjatlar](https://t.me/@Maktablar_uchun_hujjatlar)

DIQQAT!!!

Bu hujjatni hech kimga tarqatmaslik sharti bilan olishingiz mumkin.

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.

To'liq holda olganingizdan so'ng:

Faqat o'zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet veb-saytlarga joylamang.

Telegram orqali kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA HIYONAT

QILMANG.